

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
VII Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 21 квітня 2020 року)

Суми
2020

БАРАБАШ Н. О.
канд. іст. наук, доцент

Фестиваль трьох культур як форма транскордонного співробітництва

Історія Європи – це історія змін кордонів, а європейські прикордонні території – це терени проживання різних етнічних груп, релігій, культур. Мова, релігія, регіональний патріотизм та історія творять демаркаційні лінії (кордони). Основною функцією кордону завжди був поділ. Проте, все частіше, кордон отримує функції об'єднуючого фактора, що стає новою епохою в міжнародних відносинах. За цих умов зростає роль транскордонного співробітництва, позаяк відкриваються нові можливості і постають нові виклики щодо сталого розвитку прикордонних регіонів.

Польща є однією з європейських країн, де процеси транскордонного співробітництва розвиваються дуже інтенсивно й динамічно. Для Польщі єврорегіони стали важливим інструментом адаптації до стандартів ЄС, пришвидшили процес інтеграції до єдиної європейської родини. Тому вважаємо за потрібне ознайомитись із особливостями реалізації політики «народної дипломатії прикордонних регіонів» в Республіці Польща для подальшого перейняття позитивного досвіду Україною.

Своєрідним прикладом пропаганди мирного співіснування та толерантності протягом декількох століть на прикордонні – є щорічний Фестиваль трьох культур, що проводиться у м. Влодава Люблінського воєводства Республіки Польща. Цей

один із найоригінальніших заходів реалізується в межах єврорегіону "Буг".

Розташована на стику кордонів Польщі, України та Білорусі Влодава (Володава) приваблює сьогодні передусім ностальгічною атмосферою кресового штетла, багатством природи Полісся і багатокультурною історією, яка найсильніше проявляється під час щорічного Фестивалю трьох культур [1].

Ще на початку ХХ ст. це було шумне і багатолюдне місто. Місто було важливим торговим центром і річковим портом на Західному Бугі. У 1819 р. воно було четвертим за величиною містом Люблінщини. Сьогодні тут живе лише 13 тис. жителів [2].

Влодава (Володава) – місто-центр повіту в Люблінському воєводстві, розташоване на річці Західний Буг, по його західній стороні, на кордоні з Білоруссю, біля місця впадіння до Бугу невеликої річки Влодавки. Дата заснування цього невеликого містечка відноситься до ХІІІ ст. Географічно це східний край Влодавського горбу. Ці края славляться наявністю безлічі озер, поблизу Влодави знаходиться найбільша водойма Ленчинсько-Влодавського поозер'я – Біле озеро. Місто було важливим транспортним вузлом. Через нього проходив шлях із Любліна в Кобринь й далі до Мінська, а також залізниця від Хелма до Берестя над Бугом, яка поблизу міста перегинала Західний Буг, колись судноплавну річку. Нині обидва ці шляхи, автомобільний і залізничний, закінчуються у Влодаві. Сьогодні місто, як і колись, є важливим місцевим транспортним вузлом [2].

У Влодаві змішалися три культури: єврейська, польсько-католицька і православна. До Другої Світової війни більша частина жителів була євреями за національністю. Проте, коли до влади прийшли нацисти, вони почали планомірно знищувати громадян цієї національності, що призвело до значного зниження чисельності населення міста. У цей складний період

багато євреїв врятувалися втечею. Вони розсередилися по всьому світу. Існує навіть діаспора володавських євреїв [2].

Фестиваль Трьох Культур – це триденний культурний марафон, організований Музеєм Лечиньско-Влодавського приозер'я в рамках програми «Культурна спадщина Влодави». Тут показують мультикультурну спадщину Влодави: в п'ятницю – день єврейської культури, субота – православне спадщина; неділя – католицька культура. Щорічно у фестивалі беруть участь народні колективи Польщі, України та Білорусії, а також єврейські артисти. Фестиваль, що бере свій початок з 1995 р., націлений на реалізацію ідей захисту, освіти і пропаганди традицій прикордоння, толерантності і взаємного існування людей православного, католицького та іудейського віросповідання. Враховуючи, що місто Влодава Люблінського воєводства розташовано на кордоні трьох держав (Польщі, Білорусі та України), це найкращий майданчик для проведення подібного роду заходів.

Всі найважливіші події фестивалю проходять в місцевих святинях: синагогальному комплексі, православній церкві Різдва Пресвятої Богородиці та костьолі Св. Людовика. Таке незвичайне використання сакральних споруд в якості концертних майданчиків можливо завдяки тісній співпраці музею, який виступає організатором фестивалю, з Римо-Католицькою і Православною парафіями.

Починаючи з першого фестивалю 1995 р., цей захід постійно розвивається. В ньому плануються виступи солістів та музичних груп, наукові зустрічі (семинар «Наукова спадщина регіонів прикордоння»), творчі майстер-класи для дітей та молоді (іконопис, івритське письмо, розпис православного хреста), виставки (демонструються картини, старовинні фотографії, інші історичні документи), виступи театральних труп тощо. Крім суто релігійних подій, в програму фестивалю включені і світські заходи. Наприклад, вистави єврейського

кабаре, концерти музики клезмер, дегустація національних страв.

Кожного року фестиваль має певні тематичні присвяти. Так, у 2014 р. основним лейтмотивом стала 480-а річниця отримання Влодавою міських прав. Крім того, не були забуті й інші важливі ювілеї з історії міста: 100-річчя початку Першої світової війни та 75-річчя початку Другої світової. Саме до цих подій буде приурочена фотовиставка «Від війни до війни. Влодава і околиці у 1914-1945 рр».

Символом фестивалю є деревце, у якого із загального стовбура росте три гілочки з листочками різного кольору: світло-зеленим, темно-зеленим і блакитним. Цей логотип використовується і поза фестивалем, наприклад, в туристичних провідниках і рекламних проспектах Влодави – міста трьох культур.

Надзвичайно цікавим та неповторним за своєю сутністю є Фестиваль трьох культур, який пропагує збереження традицій прикордоння, толерантності і взаємного існування людей православного, католицького та іудейського віросповідання. А останнім часом фестиваль пожвавив туристичну привабливість м. Влодава, що позиціонується як місто трьох культур; логотип Фестивалю з'явився у туристичних провідниках і рекламних проспектах Влодави.

1. Влодава – город трех культур. Радио Польша [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://radiopolsha.pl/6/249/Artykul/235428>.

2. Влодава – путівник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shtetlroutes.eu/ua/wlodawa-przewodnik>.